

Yirmi İkinci Uluslararası Dilbilim Olimpiyatı

Taipei (Tayvan), 20–27 Temmuz 2025

Takım Yarışması Problemi

Bu problem, Çin-Tibet dil ailesinin Kiranti koluna ait olan Doğu Nepal’de konuşulan birkaç dile odaklanır. Aynı dil ailesine ait oldukları için, Kiranti dilleri Çin dilleri ile uzaktan akrabadır. Bu ilişki, aşağıdaki Athpare dili (Kiranti) kelimeleri ve bunların Mandarin, Kantonca ve Hokkien (Çin) eş asıllı kelimeleriyle karşılaştırılmasıyla görülebilir:

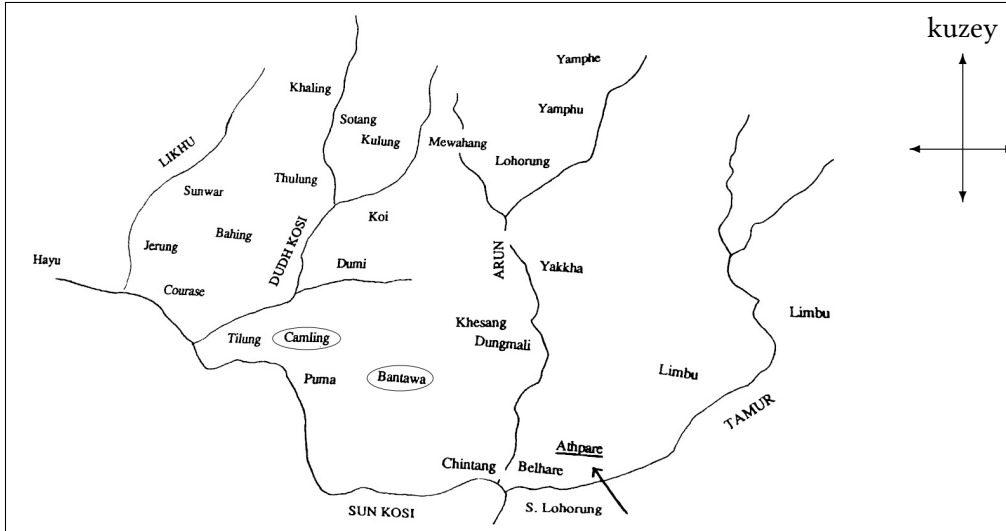
Athpare dili	sima	ölmek	Mandarin	si3	ölmek
Athpare dili	sepma	öldürmek	Kantonca	saat3	öldürmek
Athpare dili	khomma	aramak	Hokkien	khòaⁿ	görmek, bakmak, izlemek

Kiranti dillerinin şahıs zamirleri, tek bir kişiye (tekil), iki kişiye (ikil: $\bigcirc_{ikil}$) veya iki kişiden fazlasına (çoğul: $\bigcirc_{çoğul}$) atıfta bulunabilir. Ayrıca, ‘biz, sen de dahil’ (kapsayıcı “biz”: biz^+) ile ‘biz, ama sen değil’ (dışlayıcı “biz”: biz^-) arasında ayrım vardır; örneğin $biz^+_{ikil} = \text{‘ben + sen’}$.

Kiranti dillerinin fiilleri, eylemin öznesine ve nesnesine göre değişir, ama tek bir fiil formu sıklıkla birden fazla özne-nesne çifti için kullanılabilir. Bunun örnekleri aşağıdaki Athpare dilinde cümlelerde görülebilir. Her fiil koyu harflerle verilmiştir.

unna khani masedie	<i>o sizi_{çoğul} öldürdü</i>
uncıña khani masedie	<i>onlar_{ikil/çoğul} sizi_{çoğul} öldürdüler</i>
khanciya aña asetciciña	<i>siz_{ikil} beni öldüreceksiniz</i>
khanna anciña asetciciña	<i>sen bizi_{ikil} öldüreceksin</i>

△ Athpare dili, Doğu Nepal’in Dhankuta ilçesindeki birkaç köyde yaklaşık olarak 5000 kişi tarafından konuşulur. Aşağıdaki haritaya bakın.

Kiranti dillerinin alanının haritası

(kaynağı: Ebert 1997, *A Grammar of Athpare* ‘Athpare Dilinin Grameri’)

Bölüm I. Camling dili

Camling dili, Khotang ilçesinin çevresinde yaşayan yaklaşık olarak 80.000 kişi tarafından konuşulan bir Kiranti dilidir. **c** = tek bir ses olarak telaffuz edilen *ts*. **ə** = İngilizce *a* sesi *about* kelimesinde. **h** işareti önceki ünsüz aspirasyonlu olduğuna işaret eder. **ng** = Anadolu Türkçe'nin *ñ*'si. **y** = Türkçe *y*'si. **~** işareti ünlü harfin nazal olduğuna işaret eder.

- (a) Aşağıda Camling dilinin Kuzeybatı lehçesinde bazı fiiller Türkçe çevirileriyle bulunmaktadır. Fiiller ve çevirileri 8'li gruplara ayrılmıştır; her gruptaki çeviriler rastgele sırayla verilmiştir. Fiilleri çevirileriyle eşleştirin.

1. takhisika	3. lodace	5. khisunga	7. khisumke
2. palodunga	4. tyoku	6. lodumka	8. talodōi
A. $biz_{\text{çoğul}}^-$ onu tarayacağız	E. o onu gördü		
B. biz_{ikil}^+ ona/onlara $_{\text{ikil/çoğul}}$ anlatacağız	F. sen $bizi_{\text{çoğul}}^-$ taradın		
C. ben onu taradım	G. sen/siz $_{\text{ikil/çoğul}}$ bana anlatacaksın(ız)		
D. o(nlar $_{\text{ikil/çoğul}}$) bana anlattı(lar)	H. biz_{ikil}^- ona anlattık		

9. taprata	11. takhatine	13. khicka	15. ryunga
10. mirie	12. khice	14. prataci	16. dungi
I. $biz_{\text{çoğul}}^+$ içtik	L. siz $_{\text{çoğul}}$ gideceksiniz		
J. biz_{ikil}^+ kavga edeceğiz; onlar $_{\text{ikil}}$ kavga edecekler	M. sen bağırdın		
K. biz_{ikil}^+ bağırдық; onlar $_{\text{ikil}}$ bağırdılar	N. biz_{ikil}^- kavga ettik		
	O. onlar $_{\text{çoğul}}$ gülecekler		
	P. ben güldüm		

17. taidunga	19. taidaci	21. paidunga	23. idacka
18. paidacka	20. idunga	22. idaci	24. paidaci
Q. ben ona verdim	T. o(nlar $_{\text{ikil/çoğul}}$) bana verdi(ler)		
R. o(nlar $_{\text{ikil/çoğul}}$) size $_{\text{ikil}}$ verdi(ler); siz $_{\text{ikil}}$ ona/onlara $_{\text{ikil/çoğul}}$ verdiniz	U. o(nlar $_{\text{ikil/çoğul}}$) bize $_{\text{ikil}}^-$ verdi(ler)		
S. onlar $_{\text{ikil}}$ ona/onlara $_{\text{ikil/çoğul}}$ verdiler; o(nlar $_{\text{ikil/çoğul}}$) bize $_{\text{ikil}}^+$ verdi(ler)	V. sen/siz $_{\text{ikil/çoğul}}$ bana verdin(iz)		
	W. biz_{ikil}^+ ona/onlara $_{\text{ikil/çoğul}}$ verdik		
	X. biz_{ikil}^- ona/onlara $_{\text{ikil/çoğul}}$ verdik		

25. seine	27. khinane	29. khōna	31. tōne
26. inani	28. prainha	30. lonani	32. cainhani
Y. <i>ben sana baktım,</i> <i>biz_{ikil/çoğul}⁻ sana baktık</i>		<i>biz_{ikil/çoğul}⁻ sana bağırdık</i>	
Z. <i>ben sizi_{çoğul} tarayacağım,</i> <i>biz_{ikil/çoğul}⁻ sizi_{çoğul} tarayacağız</i>		DD. <i>ben sizi_{çoğul} vurdum,</i> <i>biz_{ikil/çoğul}⁻ sizi_{çoğul} vurduk</i>	
AA. <i>ben size_{çoğul} verdim,</i> <i>biz_{ikil/çoğul}⁻ size_{çoğul} verdik</i>		EE. <i>ben seni öldüreceğim,</i> <i>biz_{ikil/çoğul}⁻ seni öldüreceğiz</i>	
BB. <i>ben seni göreceğim,</i> <i>biz_{ikil/çoğul}⁻ seni göreceğiz</i>		FF. <i>ben size_{çoğul} anlattım,</i> <i>biz_{ikil/çoğul}⁻ size_{çoğul} anlattık;</i> <i>ben sizi_{çoğul} sattım,</i> <i>biz_{ikil/çoğul}⁻ sizi_{çoğul} sattık</i>	
CC. <i>ben sana bağırdım,</i>			

33. ritumcum	35. pacaidhunga	37. setumcumka	39. patyokacka
34. taphlodace	36. losungcunga	38. praidhāi	40. talodyucyu
GG. <i>sen onlara_{ikil/çoğul} anlattın</i>		KK. <i>siz_{ikil} ona yardım edeceksiniz</i>	
HH. <i>ben onları_{ikil/çoğul} sattım</i>		LL. <i>o(nlar_{ikil/çoğul}) beni vurdu(lar)</i>	
II. <i>o(nlar_{ikil/çoğul}) bizi_{ikil} gördü(ler)</i>		MM. <i>biz_{çoğul}⁺ onlara_{ikil/çoğul} güldük</i>	
JJ. <i>ben ona bağıracacağım</i>		NN. <i>biz_{çoğul}⁻ onları_{ikil/çoğul} öldürdük</i>	

(b) Aşağıda Camling dilinin Güneydoğu lehçesinde 10 tane daha fiil Türkçe çevirileriyle bulunmaktadır. Fiilleri çevirileriyle eşleştirin. Bu fiillerin bazıları her iki lehçede de aynıdır.

41. khamipaidhe	43. pata	45. khapaidhace	48. khangyo
42. khataphoda	44. tata	46. khatapaidhine	49. khata
		47. khakhanga	50. mita
OO. <i>sen geldin;</i> <i>o onu getirdi</i>		TT. <i>o ona bakacak</i>	
PP. <i>o bana/bize_{ikil/çoğul}[±] baktı</i>		UU. <i>o gitti</i>	
QQ. <i>sen bana/bize_{ikil/çoğul}⁻ yardım ettin</i>		VV. <i>onlar_{çoğul} bana/bize_{ikil/çoğul}[±] bağıracaklar</i>	
RR. <i>o bağırdı</i>		WW. <i>onlar_{çoğul} geldiler</i>	
SS. <i>siz_{çoğul} bana/bize_{ikil/çoğul}⁻ bağıracaksınız</i>		XX. <i>onlar_{ikil} bana/bize_{ikil/çoğul}[±] bağıracaklar</i>	

Bölüm II. Bantawa dili

Bantawa dili, Khotang ilçesinin doğusundaki Bhojpur ilçesinin çevresinde yaşayan yaklaşık olarak 160.000 kişi tarafından konuşulan bir Kiranti dilidir. c = tek bir ses olarak telaffuz edilen ts . h işareti önceki ünsüz aspirasyonlu olduğuna işaret eder. $i \approx$ Türkçe i 'si. η = Anadolu Türkçe'nin $\tilde{n}$ 'si. w = İngilizce w 'si. y = Türkçe y 'si. $ʔ$ = gırtlaksız patlamalı ünsüz.

- (c) Sonraki sayfalarda bazı Bantawa dilinde fiiller bulunmaktadır. Fiiller ve çevirileri 12'li gruplara ayrılmıştır; her gruptaki çeviriler rastgele sırayla verilmiştir.

Fiilleri çevirileriyle eşleştirin.

1. tisici	4. tatcuŋcuʔa	7. ittacu	10. ici
2. paranɣan	5. setniŋni	8. tiʔiyaŋa	11. patŋa
3. patna	6. tiʔittu	9. pattum	12. pattuŋ
A. $biz_{ikil/çoğul}^-$ <i>seni/sizi</i> $_{ikil/çoğul}$ <i>öldürüyorduk</i> ; $biz_{ikil/çoğul}^-$ <i>seni/sizi</i> $_{ikil/çoğul}$ <i>öldürüyoruz</i>	F. <i>ben bağıırıyordum</i>		
B. $biz_{çoğul}^+$ <i>ona bağıırdık</i> ; $biz_{çoğul}^+$ <i>ona bağııracağız</i>	G. <i>sen gülüyordun</i>		
C. <i>ben bağııracağım</i>	H. <i>sen ona güldün</i> ; <i>sen ona güleceksin</i>		
D. <i>ben sana bağıırdım</i> ; <i>ben sana bağııracağım</i>	I. biz_{ikil}^- <i>onu getiriyoruz</i>		
E. <i>ben ona bağıırdım</i> ; <i>ben ona bağııracağım</i>	J. siz_{ikil} <i>öleceksiniz</i>		
	K. biz_{ikil}^+ <i>ona güldük</i>		
	L. biz_{ikil}^+ <i>güleceğız</i>		

13. nik^hat	16. nik^hattaci	19. ik^hatta	22. nik^hattin
14. ik^hatcu	17. tik^hatcu	20. tik^hatnin	23. nik^hattaciʔa
15. ik^hattaŋciŋ	18. tik^hatŋa	21. tik^hattaŋniŋ	24. tik^hatŋaŋniŋ
M. $sen/siz_{ikil/çoğul}$ $bizi_{ikil/çoğul}^-$ <i>aldın(ız)</i> ; $sen/siz_{ikil/çoğul}$ $bizi_{ikil/çoğul}^-$ <i>alacaksın(ız)</i>	S. $siz_{çoğul}$ <i>beni alacaksınız</i>		
N. $onlar_{ikil}$ <i>beni aldılar</i>	T. <i>sen beni alacaksın</i>		
O. $o(nlar_{ikil/çoğul})$ $bizi_{ikil}^-$ <i>aldı(lar)</i>	U. siz_{ikil} <i>onu alacaksınız</i>		
P. $onlar_{ikil}$ <i>onu alacaklar</i>	V. $o(nlar_{ikil/çoğul})$ <i>seni alacak(lar)</i>		
Q. $o(nlar_{ikil/çoğul})$ $bizi_{ikil}^+/sizi_{ikil}$ <i>aldı(lar)</i>	W. $o(nlar_{ikil/çoğul})$ $sizi_{çoğul}$ <i>aldı(lar)</i> ; $o(nlar_{ikil/çoğul})$ $sizi_{çoğul}$ <i>alacak(lar)</i>		
R. $siz_{çoğul}$ <i>beni aldınız</i>	X. $onlar_{çoğul}$ <i>onu aldılar</i>		

25. iptuŋ	28. k ^h amyumcimka	31. tiwacuci	34. wattacuʔa
26. tiʔinacuci	29. itnanin	32. incuʔa	35. pim
27. waknaci	30. k ^h attu	33. tik ^h ansumcim	36. t ^h aktumka
Y. biz ⁻ _{çoğul} onu yukarı getirdik; biz ⁻ _{çoğul} onu yukarı getireceğiz		siz ⁻ _{çoğul} onları _{ikil/çoğul} göndereceksiniz	
Z. ben size ⁻ _{çoğul} güldüm; ben size ⁻ _{çoğul} güleceğim		FF. o onu aldı; o onu alacak	
AA. siz ⁻ _{ikil} onları _{ikil/çoğul} sattınız		GG. biz ⁻ _{ikil} onu satacağız	
BB. ben sizi _{ikil} girdirdim; ben sizi _{ikil} girdireceğim		HH. biz ⁻ _{çoğul} onlara _{ikil/çoğul} bakıyorduk; biz ⁻ _{çoğul} onlara _{ikil/çoğul} bakıyoruz	
CC. siz _{ikil} (bunu) onlara _{ikil/çoğul} giydireceksiniz		II. ben onu uyuttum; ben onu uyutacağım	
DD. biz ⁻ _{ikil} (bunu) ona giydirdik		JJ. biz ⁺ _{çoğul} ona verdik; biz ⁺ _{çoğul} ona vereceğiz	
EE. siz ⁻ _{çoğul} onları _{ikil/çoğul} gönderdiniz;			

37. mik ^h iya	40. mik ^h iyaŋa	43. imsinka	46. waruŋu
38. imca	41. k ^h in	44. k ^h atyaŋ	47. k ^h at
39. k ^h araŋaci	42. waŋaŋ	45. mik ^h iyaŋ	48. t ^h aŋŋa
KK. ben girdim		QQ. o gidiyor	
LL. biz ⁺ _{ikil} gidiyorduk; onlar _{ikil} gidiyordular		RR. biz ⁺ _{çoğul} kavga ettik; biz ⁺ _{çoğul} kavga edeceğiz	
MM. biz ⁻ _{çoğul} uyuduk; biz ⁻ _{çoğul} uyuyacağız		SS. biz ⁻ _{ikil} uyuyacağız	
NN. onlar _{çoğul} kavga ettiler		TT. onlar _{çoğul} kavga ediyorlar	
OO. ben yukarı geleceğim		UU. o gidecek	
PP. onlar _{çoğul} kavga ediyorlardı		VV. o bunu giyiyordu	

Bölüm III. Camling dili ve Bantawa dili

(d) Bu sayfada (1–36) Türkçe cümleleri ve (A–O) Camling dilinde ve (AA–OO) Bantawa dilinde fiil formları bulunmaktadır.

Her Türkçe cümlemin, ya Camling ya da Bantawa dilinde karşılık gelen bir fiil formu vardır. Her Türkçe cümleyi karşılık gelen Kiranti fiil formuyla eşleştirin. Bazı Kiranti fiil formları, birden fazla Türkçe cümleye karşılık gelir.

1. $onlar_{ikil} bizi_{\text{çoğul}}^{-}$ karşıya getirdiler	19. $siz_{\text{çoğul}} (bunu) onlara_{\text{çoğul}}$ fırlattınız
2. $o benimle tanıştı$	20. $biz_{\text{çoğul}}^{+} onları_{ikil}$ uyardık
3. $sen beni gönderiyordun$	21. $siz_{\text{çoğul}} onu$ alay ediyorsunuz
4. $biz_{ikil}^{-} onların_{ikil}$ için dans ettik	22. $onlar_{\text{çoğul}} bizi_{\text{çoğul}}^{-}$ kucaklayacaklar
5. $onlar_{ikil} (bunu) sana$ bırakacaklar	23. siz_{ikil} beni rahatsız edeceksiniz
6. $ben onları_{ikil}$ çimdikleyeceğim	24. $onlar_{\text{çoğul}} (bunu) senin$ için öldürdüler
7. $biz_{\text{çoğul}}^{-}$ söyleyeceğiz	25. $siz_{\text{çoğul}} bize_{ikil}^{-}$ yalvardınız
8. siz_{ikil} beni taradınız	26. $o (bunu) sana$ bırakacak
9. $sen bunu$ öğüttün	27. $siz_{ikil} bize_{ikil}^{-}$ yalvardınız
10. $onlar_{\text{çoğul}} onlara_{ikil}$ yardım edecekler	28. $o onu$ aşağı getirdi
11. $biz_{ikil}^{-} onları_{\text{çoğul}}$ arıyoruz	29. $onlar_{ikil} (bunu) senin$ için öldürdüler
12. $o beni$ tekmeleyecek	30. $biz_{ikil}^{+} onları_{\text{çoğul}}$ süpüreceğiz
13. $o onları_{\text{çoğul}}$ süpürdü	31. $biz_{\text{çoğul}}^{+}$ söyleyeceğiz
14. $o bizi_{ikil}^{+}$ çimdikliyor	32. $ben onları_{\text{çoğul}}$ öğüteceğim
15. $o sizi_{\text{çoğul}}$ ayaklar altına alacak	33. $o bizi_{\text{çoğul}}^{-}$ karşıya getirdi
16. $o bizi_{\text{çoğul}}^{-}$ kucaklayacak	34. $biz_{\text{çoğul}}^{+}$ bunu atacağız
17. $sen onlara_{ikil}$ yardım ettin	35. $o bunu$ koyacak
18. $onlar_{\text{çoğul}} sizi_{\text{çoğul}}$ ayaklar altına alacaklar	36. $sen onları_{\text{çoğul}}$ sakladın

Camling dili (Kuzeybatı Lehçesi)

A. bikucyu	F. pakyo	K. takhlakine
B. chikãicãi	G. paphlodocyo	L. tangaide
C. horsumne	H. ringike	M. tangakacka
D. ityu	I. tahordumcum	N. tangasyucyu
E. pabaidika	J. taiku	O. taseida

Bantawa dili

AA. bikcuci	FF. nib ^h emsinka	KK. tik ^h ansaŋyaŋ
BB. butcuŋcuciʔa	GG. nic ^h ikciŋ	LL. tinetŋaŋciŋ
CC. ceŋsumcim	HH. t ^h optacuciʔa	MM. tip ^h asuci
DD. id ^h apŋa	II. tik ^h ittaŋciŋ	NN. wintuŋciŋ
EE. ituwaŋ	JJ. ticurumyum	OO. yiŋin

(e) Bu fiilleri, Camling dilinden Türkçeye mümkün her farklı anlayışı dahil ederek çevirin:

i. idum	iii. rinaci	v. khangucyu
ii. talosumcumne	iv. tadungdi	vi. tadungace

(f) Bu fiilleri, Bantawa dilinden Türkçeye mümkün her farklı anlayışı dahil ederek çevirin:

i. ticattaŋciŋ	iii. tiduŋyaŋ	v. taciŋciʔa	vii. paraŋa
ii. niserəŋ	iv. piwacu	vi. nitaraci	viii. iptuci

(g) Bantawa diline çevirin:

i. siz _{ikil} giriyorsunuz	iii. sen onu satıyorsun
ii. ben onlar _{çoğul} uyutuyordum	iv. onlar _{ikil} onlar _{ikil} tarıyorlar

(h) Bantawa diline ve Camling diline çevirin (eğer iki Camling lehçesi formları farklıysa, her ikisini de yazın):

i. biz _{çoğul} ⁻ onu getireceğiz	vii. biz _{ikil} ⁺ gittik
ii. o bize _{ikil} ⁻ verdi	viii. siz _{çoğul} bana bağıracaksınız
iii. biz _{ikil} ⁻ geleceğiz	ix. onlar _{ikil} size _{ikil} gülecekler
iv. onlar _{ikil} sizi _{çoğul} tarayacaklar	x. onlar _{çoğul} öldüler
v. biz _{ikil} ⁻ seni öldürdük	xi. o ona yardım etti
vi. biz _{çoğul} ⁻ kavga ettik	xii. siz _{çoğul} onu öldüreceksiniz

—Samuel Ahmed

Editörler: Samuel Ahmed, Ákos Blaskovics, İvan Derjanski (teknik editör), Shinjini Ghosh, Kseniya Gilyarova, Stanislav Gureviç, Boris İyomdin, Bruno L'Astorina, Eimear McKnight, Dan-Mircea Mirea, Tung-Le Pan (baş editör), Aleksejs Peguševs, Jan Petr, Aleksandr Piperski, Mariya Rubinşteyn, Kazune Sato, Milena Veneva, Elysia Warner.

Türkçe metin: Elysia Warner, Aleksandr Piperski, Mehmet Tatoğlu.

Başarılar dileriz!

Bölüm III.

(d)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.
25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.

(e)

- i. idum – _____
ii. talosumcumne – _____
iii. rinaci – _____
iv. tadungdi – _____
v. khangucyu – _____
vi. tadungace – _____

(f)

- i. ticattançin – _____
ii. niseran – _____
iii. tidunyan – _____
iv. piwacu – _____
v. taciñci?a – _____
vi. nitaraci – _____
vii. paraña – _____
viii. iptuci – _____

(g)

- i. siz_{ikil} giriyorsunuz – _____
ii. ben onlar_{çoğul} uyutuyordum – _____
iii. sen onu satıyorsun – _____
iv. onlar_{ikil} onlar_{ikil} tarıyorlar – _____

(h)

	Bantawa dili	Camling dili
i. biz _{çoğul} onu getireceğiz		
ii. o bize _{ikil} verdi		
iii. biz _{ikil} geleceğiz		
iv. onlar _{ikil} sizi _{çoğul} tarayacaklar		
v. biz _{ikil} seni öldürdük		
vi. biz _{çoğul} kavga ettik		
vii. biz _{ikil} ⁺ gittik		
viii. siz _{çoğul} bana bağıracaksınız		
ix. onlar _{ikil} size _{ikil} gülecekler		
x. onlar _{çoğul} öldüler		
xi. o ona yardım etti		
xii. siz _{çoğul} onu öldüreceksiniz		